MOSTAR

Medeniyet / Kültür / Aktüalite
Şubat 2007 / Yıl: 2 / Sayı: 24
ISSN: 1305-4686 | Fiyatı: 5,00 YTL

Mostar Basın Yayın Dağıtım ve Organizasyon San. Tic. Ltd. Şti. adına
İmtiyaz Sahibi
Ali Avni BAYER

Genel Yayın Yönetmeni (Sorumlu Müdür)
Osman NALBANT

Editör
Ali AYÇİL

Düzelti
Rabia DÖLEK

Fotoğraf
Halit Ömer CAMCI

Grafik-Tasarım
Abdulkadir KILIÇ

Reklam
TAÇ MEDYA PLANLAMA
(0 216) 561 15 15

Yazışma Adresi:
Eyüpsultan Mah. Esma Sk. No: 4
Samandıra - Kartal / İSTANBUL
Tel: (0216) 561 45 51 Faks: (0216) 561 45 50
www.mostar.com.tr / dergi@mostar.com.tr

Dağıtım
Ömer Fevzi PULCU
Mostar İş Merkezi
[illegible] Mah. Öğretir Sk. No: 3
Maltepe / İSTANBUL
Tel: (0 216) 305 04 36 (pbx)

Abone Servisi
Salih CEYLAN
Tel: (0 216) 370 76 24 Faks: (0 216) 370 59 47

Abonelik
1 Yıllık (12 Sayı) Abonelik: 50 YTL
6 Aylık Abonelik: 27 YTL
Avrupa 1 Yıllık Abonelik: 60 AVRO
Avrupa Tek Sayı: 5,5 AVRO
Abonelik İçin Hesap Bilgileri:
Posta Çeki No: 502 3229
Türkiye Finans Katılım Bankası
Maltepe Şubesi
Hesap No: 253 441-1
İş Bankası Samandıra Şubesi
Hesap No: 126 99

Baskı
ŞAN OFSET
(0 212) 289 24 24
[illegible] Yolu No: 23 Ayazağa / İSTANBUL

Gönderilen yazılar, yayınlansın yayınlanmasın iade edilmez. Gönderilen yazılarda gerekli editoryal değişiklikler yapılabilir. Yayınlanan yazılara telif ücreti ödenir. Yazılardan kaynak gösterilerek alıntı yapılabilir. Yayınlanan reklamlardaki ürün ve hizmetlerin sorumluluğu reklam verene aittir.

EDİTÖRÜN NOTU

editor@mostar.com.tr

Merhaba

Tam da Şubat sayımızı toparlama telaşı içerisindeyken aldık Ermeni asıllı Türkiye vatandaşı gazeteci Hrant Dink'in öldürüldüğü haberini. Bu cinayet ister istemez bir infial oluşturdu kamuoyunda. Hakikat şu ki, seven sevmeyen herkes üzüldü Dink'in öldürülmesine. Ermeni cemaatine yönelik olarak çıkardığı Türkçe/Ermenice Agos gazetesinde yazdığı yazılar her ne kadar tepki çekse de, mutedil bir insandı. Hrant Dink'in bedenini hedef alanlar, kuşkusuz bir plana sahipler. Bu sıradan bir tercih değil çünkü. Şunu açıkça söylememiz gerekiyor: Hrant Dink, içimizde bulunması gereken bir sesti. Bu topraklara bir düşmanlığı yoktu, bizim bir parçamız olarak konuşuyordu; onu korumayı becerebilmeliydik. Hrant Dink'e sıkılan kurşunun Türkiye'ye, onun büyük geleceğine sıkıldığını düşünüyoruz. Ve elbette bu cinayeti şiddetle kınıyoruz...

Şubat sayımızda Kıbrıs'ı dosya konusu yaptık. Biliyorsunuz bir süredir Türkiye-Avrupa Birliği ilişkileri çerçevesinde konuşulmaya başlandı Kıbrıs. Kıbrıs Rum Kesimi'nin AB'ye girişiyle mesele artık sadece Birleşmiş Milletleri ilgilendiren bir mesele olmaktan çıktı. Dosyamızda tarihi bir çerçeve içerisinde Kıbrıs meselemizi, bu meselenin kilometre taşlarını ve geldiği aşamayı vermeye çalıştık. Ankara'dan arkadaşımız Mücahit Küçükyılmaz'ın değerli katkılarıyla şekillendirdiğimiz dosya, hem yazı hem de röportajlarıyla ufuk açıcı bir dosya oldu. Yazıları okuyanların, Kıbrıs meselesi konusunda donanacağını düşünüyoruz.

Bu sayımızda İbrahim Karagül, Saddam'ın idamını; Mehmet Emin Güz, eski Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı Sabih Kanadoğlu'nun Cumhurbaşkanlığı seçimiyle ilgili yorumlarını analiz etti. Cemal Aydın, Batının ruh halini yansıtan çok güzel bir çeviriyle dergimize katkıda bulundu. Birkaç sayıdır yazılarına ara veren sevgili Sibel Eraslan, bu sayıyla beraber "Kadın Sultanlar" serisine devam edecek. Mustafa Armağan ise, tersinden sorular sormaya devam ediyor. Genç yazarlarımız Şamil Potur, Pınar Zengin, Çiğdem Can da hevesleri ve bakışlarıyla dergimize canlılık katıyorlar.

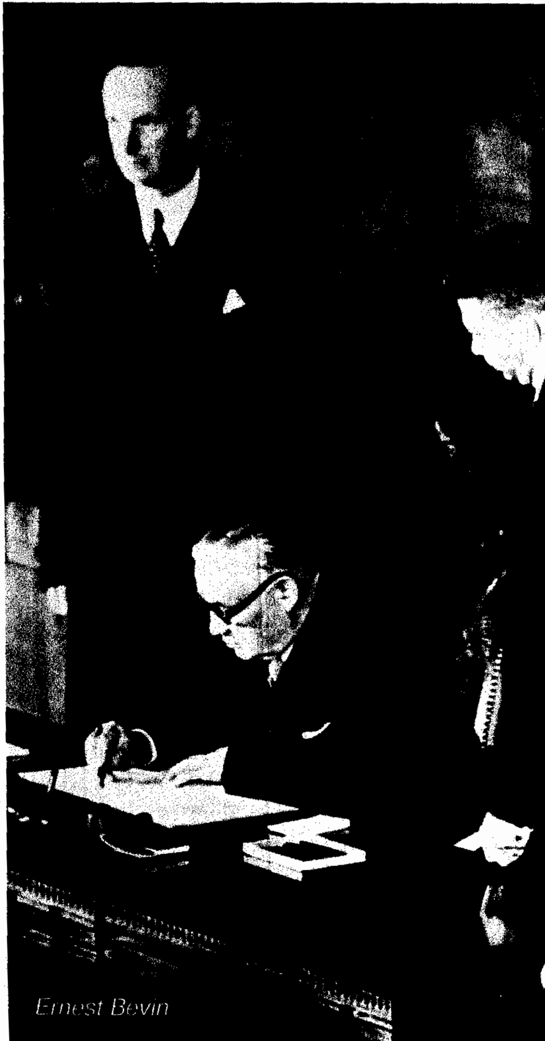
Sevgili okuyucularımız. Sizlere hem düzey hem tasarım açısından Türkiye'nin en iyi dergilerinden birini sunuyoruz her ay. Bir anlamda her ay size, seksen sayfalık kıymetli bir mektup gönderiyoruz. Eşinize dostunuza gösterebileceğiniz, alıcısını çoğaltabileceğiniz bir mektup bu. Dergiyi çıkarma ve onu kaliteli tutma konusundaki ısrarımıza sizin de katılmanızı, Mostar'ı yaygınlaştırmanızı istiyoruz. Mostar Dergisi'nin bir sahibi de siz değerli okuyucularsınız çünkü...

Mart sayımızda buluşmak dileğiyle.

Hoşçakalın...

ABD-İNGİLTERE-RUSYA GİRDABINDA KIBRIS

GENELDE AKDENİZ HAVZASI, ÖZELDE KIBRIS ADASI ÜZERİNDEKİ ÇIKAR ÇATIŞMALARININ VE GÜVENLİK KAYGILARININ FOTOĞRAFI ÇEKİLMEK İSTENİRSE, ÜÇ BÜYÜK AKTÖRDEN HİÇBİRİNİN, ADANIN TEK BİR DEVLET TARAFINDAN YÖNETİLMESİNE TARAFTAR OLMAYACAĞI GÖRÜLÜR

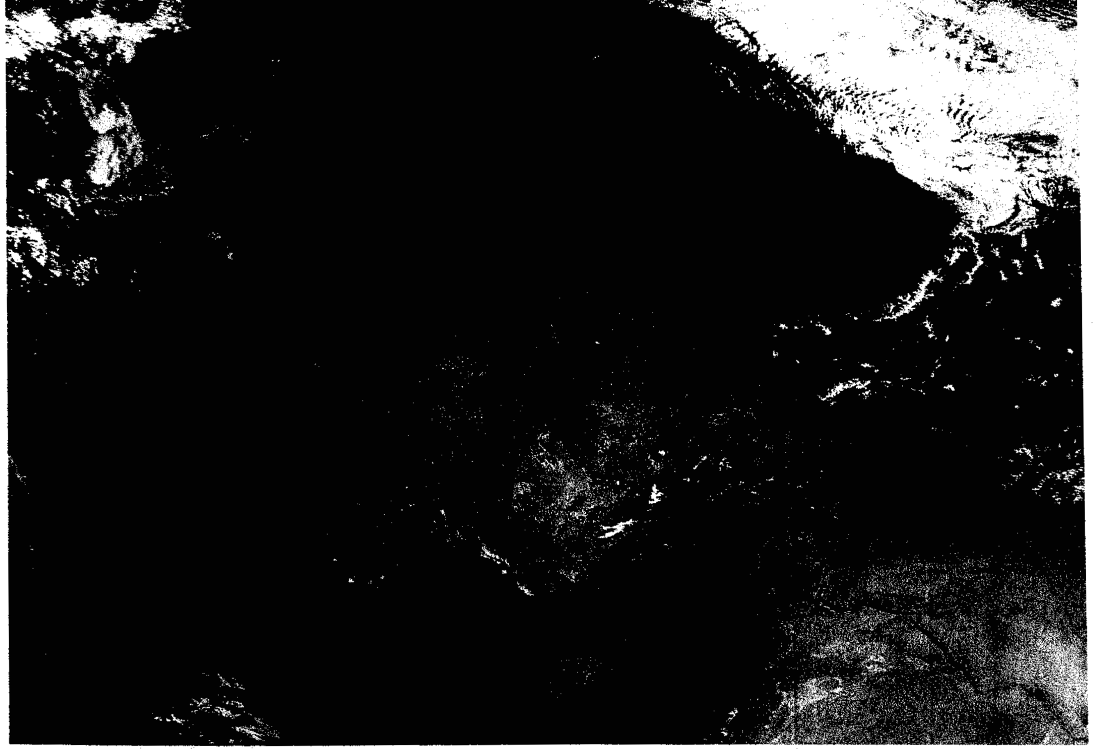

Ernest Bevin

Bilindiği gibi dünya politikasındaki değişimler, hele ki çıkarları yoğunlaşıyor ya da çatışıyorsa, çoğunlukla büyük aktörlere bağımlı olarak gelişir ve şekillenir. Stratejistler tarafından Doğu Akdeniz'de yüzen bir savaş gemisi olarak tanımlanan Kıbrıs adasının havzası, bu havzaya komşu bölgelerle beraber göz önünde bulundurulduğunda ancak anlaşılabilir. Adanın, büyük güçlerin stratejik planlarındaki konumunu belirleyen 'savaş gemisi' tanımlaması, bu stratejilerin çatışması kadar uyumunu da belirtmektedir. Bu tanımlama, uluslararası ilişkilerde realist perspektiften resim çizmemizi kolaylaştırmaktadır. Bunun için önce şu soruları cevaplamalıyız: Savaş gemisi nerede durmakta, bulunduğu coğrafyadan hangi bölgeleri etkilemekte veya tehdit etmekte? Güney Anadolu, Güneybatı Asya ve Kuzey Afrika bölgelerine komşu Doğu Akdeniz havzasına zengin enerji kaynaklarına sahip Körfez Bölgesi ile Kafkasya ve hinterlandı eklendiğinde ortaya çıkan coğrafi tablo, adanın jeostratejik güç dağılımı ve jeoekonomik kaynak paylaşımında bulunduğu yere işaret etmektedir.

Coğrafya, bir bölgenin kaderini şekillendiren en önemli etkenlerden biridir. Soğuk Savaş döneminde özellikle İngiltere'nin, Ortadoğu'ya yönelik politikaları ve iki süper gücün bölgeye müdahil olma istekleri, zaman zaman Kıbrıs üzerinden gerçekleşmiştir. İkinci Dünya Savaşı sonrasında artan dekolonizasyon hareketlerine paralel olarak Rum ve Yunanlılar, ada için self-determinasyon talebinde bulunmuşlardı. İngiltere'nin, Süveyş Kanalı'na ve Ortadoğu'ya yönelik siyasi angajmanları için askerî üs durumunda olan ada, vazgeçilmez önemdeydi. Soğuk Savaş'ın başladığı yıllarda İngiltere için diğer önemli korku, adada nüfusun çoğunluğunu oluşturan Rumların, Rusya ile olan yakın

dinî bağlar dolayısıyla Ruslara adada askerî üs vermeleriydi. Zamanın İngiltere Dışişleri Bakanları Ernest Bevin ve Anthony Eden'in, Rumların self-determinasyon taleplerinin Enosis anlamına geldiğini belirtmeleri ve bu talepleri reddetmeleri, İngiltere'nin, etkileri bugüne yansıyan Doğu Akdeniz stratejisi hakkında ipuçları vermektedir. İngiltere'nin korkusu, Yunan/Rum-Rus Ortodoks din kardeşliğinin siyasi platformda olası bir ittifaka dönüşmesi ve sonucunda Rusya'nın, Afro-Avrasya ana kıtasının birleştiği Doğu Akdeniz'de üs kazanarak İngiliz çıkarlarına darbe vurmasıdır. Bu gibi nedenlerle adanın sadece Rum egemenliğine girmesine karşı olan İngiltere, 1955'te Ankara'nın soruna müdahil olmasına karşı çıkmamış, Türk-Yunan-İngiliz diplomatlarının katıldığı müzakereler sonucu self-determinasyon kararı, siyasal olarak eşit kabul edilen iki topluma bırakılmıştır. 1963'te başlayan Kanlı Noel ile fiilen yıkılan 1960 Kıbrıs Cumhuriyeti'ni yeniden tesis etmek için adaya müdahale etmek isteyen Ankara, Soğuk Savaş şartları içinde büyük güçlerin stratejilerine uygun hareket etmek zorunda kalmıştı.

İngiltere'nin dünya politikalarında giderek zayıflayan konumunu güçlendirmek için seçtiği en önemli iki strateji, ABD ile yakınlaşmak ve Avrupa bütünleşme sürecine dahil olmaktır. Doğu Akdeniz'deki çıkarlarını, 1956 Süveyş Krizi'nden sonra ABD çıkarlarıyla örtüştürmek zorunda olduğunu anlayan Londra, Avrupa içinde ABD'nin kolu vazifesini üstlenmiştir. 1973 petrol krizi,

bölgenin Avrupa açısından önemini ortaya koymuştur. Soğuk Savaş sonrası dönemde önem kazanan enerji güvenliği ve ekonomik kaynakların dünya pazarlarına güvenli şekilde ulaştırılması gibi konular, adanın konumunun yeniden yorumlanmasına yol açmıştır.

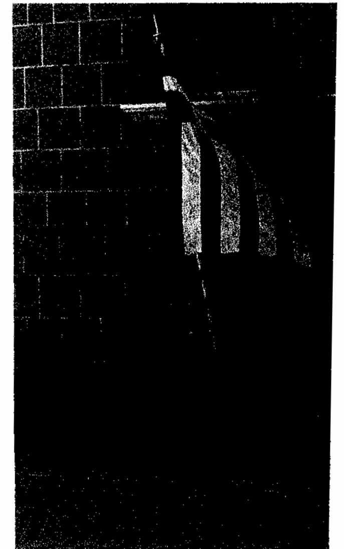
Kıbrıs'ın Kafkaslar, Orta Asya ve Ortadoğu petrol ve doğal gaz gibi enerji kaynaklarının dünya pazarlarına en ucuz ve kısa yoldan nakliyesinde söz konusu bölgelerin kapısı durumunda olması, Soğuk Savaş sonrası dönemde ABD'nin adaya olan ilgisini artırmıştır. Lobilerin ABD dış politikasındaki etkinliği yadsınamaz bir gerçektir. Bu nedenle ABD'nin bölge politikaları, içte ve dışta ağırlık sahibi lobilerden oldukça etkilenmektedir. Diğer taraftan ABD'nin küresel stratejik çıkarlarının hayatiyet kazandığı zaman ve noktalarda lobilerin gücü, bu çıkarlarla örtüştüğü oranda etkisini göstermektedir. ABD'deki güçlü Yunan lobisi, ABD'nin adaya yönelik politikalarında belirgin bir rol oynamıştır: Örneğin 1974 Barış Harekatı sonrasında Yunan lobisi, Washington'un Türkiye'ye silah ambargosu uygulaması için harekete geçmiş ve bunda başarılı olmuştur. ABD, Rusya'nın dünya enerji piyasasındaki etkisini azaltmak ve kırmak, gerek Kafkasya gerekse Orta Asya üzerindeki gücünü sınırlamak, İran'ı çevrelemek için, Kafkaslar ve Orta Asya doğal gaz ve petrollerinin Güney Anadolu'ya boru hatlarıyla bağlanmasını desteklemiştir. ABD'nin bölgedeki çıkarları ile Türkiye'nin çıkarları zaman içinde örtüşmüş ve uzun zaman sürüncemede kalan Bakû-Ceyhan petrol boru hattı projesi böylelikle hayata geçmiştir. Bakû-Ceyhan boru hattı-

nın, ABD'den yeterli destek bulamayıp sürüncemede kalmasının nedenlerinden biri de, hattın Ermenistan'ı bypass etmiş olmasının ABD'deki Ermeni lobisinde rahatsızlık uyandırmasıdır. Sonuçta bazı uluslararası gelişmeler, ABD'yi bölgede yeni arayışlara sürükledi: Rusya'nın giderek dünya enerji piyasalarında ağırlığını hissettirmeye başlaması; Güney Kıbrıs Rum Yönetimi'nin tüm ada adına AB'ye tam üye olmasının kesinleşmesi; 11 Eylül saldırıları; Ortadoğu barış sürecindeki yavaşlık ve Saddam Hüseyin'i yönetimden indirmek için ABD' nin Irak'ı işgal etmesi. Kıbrıs bu noktada, önemli jeostratejik konumu ile uluslararası gündeme oturdu. 2002'de, ABD destekli Birleşmiş Milletler planı gündeme geldi. BM Genel Sekreteri Kofi Annan'ın adıyla anılan plan, bir anlamda Soğuk Savaş'ın yapılmamış antlaşmasıydı. Bilindiği gibi Soğuk Savaş'ın sona erdiği ilan edildikten sonra herhangi bir antlaşma imzalanmamış, ortaya çıkan sorunlar ateşkeslerle soğutulma yoluna gidilmişti. Bu anlamda Soğuk Savaş sonrası dönemin ilk antlaşması, Annan Planı yoluyla Kıbrıs'ta yapılacaktı. BM temelinde çözüme kavuşturulması düşünülen sorunun geleceği AB'ye endeksleniyordu. Annan Planı'nın ortaya konduğu konjonktür göz önüne alındığında, plan adada inisiyatifin ve söz hakkının sadece Avrupa Birliği'ne geçmesine ABD'nin verdiği tepkidir. Plan, bir bakıma adada inisiyatifin bir kısmını BM üzerinden ABD'ye transfer etme çabasıdır. Plan, aynı zamanda ABD'ye, Ortadoğu'nun kapısı ve enerji kaynaklarının dağıtımında stratejik konuma sahip bu 'savaş gemisinin' kumanda odasında yer almanı yolunu açtı. Bu nedenle, 24 N san 2004'te yapılan referandur sonrasında, Yeşil Hat KKTC/A sınırı olduğu kadar ABD/AB s nırı olarak da görüldü.

Peki, Rusya bu resimde nereć duruyor? Rusya ile GKRY arası daki kültürel bağların her an s yasi platforma taşınabildiği v stratejik zaman aralıklarında c taya çıkan hemen her karar alı sürecinde Rusya'nın GKRY'n yanında yer aldığı görülmüştü Rusya, Annan Planı referandun sunulmadan önce, BM Güvenl Konseyi'nde planın uygulama nın Konsey'in güvencesinde c masıyla ilgili karar tasarısı Rumların isteği doğrultusun veto etmiştir. Burada hatırlanı sı gereken önemli bir nokta c hem İngiltere ve ABD hem Rusya'nın veto hakkına sal BM Güvenlik Konseyi dai üyesi ülkeler olduğudur.

Bugün İngiltere, ABD'nin Av pa içindeki kolu gibi hare etmekte ve adada artan Avrı etkisinden rahatsızlık duym tadır. Bölge üzerindeki strate

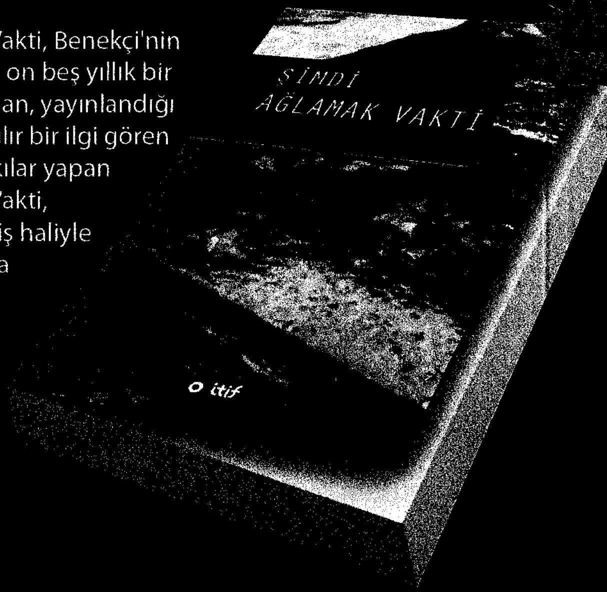

çıkarlarını diğer Avrupa ülkeleri ile paylaşmak zorunda kalmaktansa, çıkarlarının daha çok örtüştüğü Türkiye ve ABD ile işbirliğine gitmektedir. Güney Kıbrıslı Rumlar ise AB'ye Yunanistan üzerinden, BM'ye Rusya üzerinden yaklaşmaktadırlar. İngiltere bölgeye, adada bulunan iki askerî üssünü (Dikelya ve Aktoria) koruma penceresinden bakmaktadır. Rusya, dinî/kültürel açıdan yakın olduğu Rumların yanında yer alarak bölgeye müdahil olmanın yollarını aramaktadır. ABD'nin pozisyonu, belki de içlerinde en karışık olanıdır. Bölgedeki küresel çıkarlarıyla zaman zaman çatışan Yunan/Rum çıkarlarını koruyan ABD içindeki güçlü Yunan lobisinin sistemdeki nispî ağırlığına göre söylem geliştiren Washington, BM gibi küresel araçları yoluyla da bölgede etkinliğini artırma çabasındadır.

Genelde Akdeniz havzası, özelde Kıbrıs Adası üzerindeki çıkar çatışmalarının ve güvenlik kaygılarının fotoğrafı çekilmek istenirse, üç büyük aktörden hiçbirinin, adanın tek bir devlet tarafından yönetilmesine taraftar olmayacağı görülür. Taksim, bir anlamda tercih edilebilir bir durumdur. Çünkü tek elden yönetilen Kıbrıs'ın herhangi bir devlet tarafından kontrol edilebilmesi –ki bu Soğuk Savaş yıllarında ABD ve SSCB arasında Kıbrıs üzerinde med-cezire neden olmuştur– ihtimali oldukça fazladır. Bu nedenlerle, adadaki mevcut bölünmüşlüğün korunması şu anda büyük aktörlerin işine

USTA KALEM ŞERİF BENEKÇİ
BÜTÜN ROMANLARIYLA ARTIK POZİTİF'TE !

Şimdi Ağlamak Vakti, Benekçi'nin ilk eseri. Yazarın, on beş yıllık bir emeğin ürünü olan, yayınlandığı zaman hatırı sayılır bir ilgi gören ve peş peşe baskılar yapan Şimdi Ağlamak Vakti, gözden geçirilmiş haliyle yeniden okuruyla buluşuyor.

Değişik yönlere savrulan bir neslin sancılarını çarpıcı bir üslupla ele alan ve sürpriz bir sonla biten Bir Şafak Yürüyüşü yayınlandı.

Üzeri hâlâ küllenmemiş bir acımız: 1990 Yılı Hac Faciası. Yazarın, tanık olduğu bu faciayı çarpıcı bir dille anlattığı Güvercin Geçidi yayınlandı.

online alışveriş:
www.pozitifpazarlama.com